

Conceptualizarea experimentului în arheologia spațiului românesc: realități și perspective*

CZU: 902(498)

Andrei Corobcean 0000-0002-9886-301X

Andrei Niciu 0009-0006-2770-9927

Sergiu Matveev 0000-0001-8515-2852

Experimentul și reconstrucțiile prezintă o practică mai puțin populară și, respectiv, mai puțin cunoscută în domeniul cercetării arheologice din spațiul vechi românesc, în contextul în care deja de un timp de peste 150 de ani experimentul este practicat și în arheologie (Otto Tischler).

La momentul actual, au fost depuse multiple încercări nu doar de a prezenta cele mai interesante rezultate ale arheologiei experimentale, dar și de a formula unele noțiuni teoretice (Malina, Tringham, Coles, Johnson, Ingersoll, Ascher). Cu toate acestea, în arheologia autohtonă, termenii de „experiment” și „reconstrucție” sunt utilizați fără o specificare clară a modului de realizare a experimentelor în arheologie.

Elementele care disting cele două activități sunt gradul de participare a experimentatorului în desfășurarea evenimentului, precum și scopul experimentului: o reconstrucție autentică sau verificarea teoretică a unei ipoteze sau a unei teorii pe cale experimentală. În afara de acestea, nu trebuie neglijate condițiile experimentului – fiecare experiment trebuie să fie pasibil repetării sau reproducerii.

Dintre pionierii arheologiei experimentale din spațiul românesc îl putem menționa pe profesorul ieșean Attila László, care, prin publicarea studiului său din 1969 despre tehnica de ornamentare a ceramicii culturii Babadag, prezintă „rezultatele experimentării”, utilizând matricele de lut descoperite în mediul culturii Babadag.

* Cercetare realizată în cadrul proiectului 20.80009.1606.14 „Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică”.

Printre cele mai interesante experimente arheologice documentate și ulterior publicate pot fi menționate construcțiile experimentale precucuteniene și cucuteniene de la Poduri-Dealul Ghindaru (1985), cele realizate în cadrul Parcului Arheologic de la Cucuteni (1985), Tabăra de arheologie experimentală de la Cetatea Zânelor (Covasna), organizată sub egida Asociației ARA (2007-2008), experimentele arheologice realizate la Păuleni-Ciuc și Băile Figa (2007-2009), Tabăra de Arheologie Experimentală de la Beclean-Băile Figa (2010), proiectul Archaeodrom (2013-2015), stagiile de arheologie experimentală și incendierea locuinței preistorice de la Saharna-Țiglău (2007-2013), experimentarea instalațiilor din lemn în procesul de extragere și exploatare a surselor de sare de la Beclean-Băile Figa (2017-2018), reconstrucții experimentale ale cuptoarelor culturii Cucuteni (2017), Arheoparc USAIC (2019) etc.

Exemplele enumerate mai sus evidențiază importanța documentării și publicării detaliate a experimentelor în arheologie. Prin urmare, un experiment nepublicat nu poate fi nici realizat ulterior, nici verificat. Mai mult decât atât, rezultatele netestate nu pot sta la baza unor viitoare experimente. Astfel, există riscul ca unul și același experiment să fie executat de diferite persoane, fără a se ține cont de realizările mai vechi.

În acest sens, pentru creșterea interesului arheologilor față de „învățarea experimentală”, Alan Outram de la Universitatea Exeter, care, de altfel, este unica universitate ce oferă un program specializat în arheologie experimentală, ne propune un ghid detaliat cum să publicăm un studiu în domeniul arheologiei experimentale. Acest ghid conține o serie de recomandări utile, menite să îmbunătățească atât calitatea științifică a experimentului, cât și încadrarea conceptuală a rezultatelor experimentului.